

การจัดการเรียนการสอนโดยระบบออนไลน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ONLINE TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY SURIN CAMPUS

นิชาภา แก้วขาว¹, พระครูศรีสุนทรสรกิจ², พระปลัดสุระ ญาณธโร³, พระครูสาธุกิจโกศล⁴
Nichapa Kaewkhaw¹, Phrakhrusrisunthonsarakit², Phrapaladsura Yanatharo³, Phrakhrusathukitkosol⁴

¹²³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

¹²³Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus

Email: ¹kaewsthitnan@gmail.com

Received : March8, 2023;

Revised : May27, 2023;

Accepted : June1, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการพัฒนาจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ โดยแจกแบบสอบถามนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 จำนวน 30 รูป/คน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

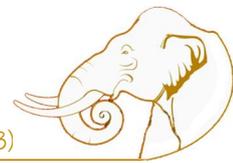
ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พบว่าเป็นการเรียนการสอนแบบเดิมคือ เรียนภายในห้องเรียน ส่วนการสอบวัดผลปัจจุบันเป็นการสอบโดยใช้กระดาษในการทดสอบวัดผล การประมวลผลคะแนนล่าช้าและยังใช้งบประมาณจำนวนมาก ระบบออนไลน์จึงเป็นสิ่งที่ช่วยในการเรียนการสอนและสามารถรายงานผลการสอบได้อย่างรวดเร็ว

2. นิสิตที่ได้รับการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑

3. ระดับความพึงพอใจของการจัดการเรียนการสอนโดยระบบออนไลน์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พบว่า ระดับความพึงพอใจประสิทธิภาพระบบการจัดการเรียนการสอนโดยระบบออนไลน์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับดีทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยระบบออนไลน์ ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้โดยระบบออนไลน์ และด้านการใช้งานระบบทดสอบออนไลน์

คำสำคัญ: การเรียนการสอน; ระบบออนไลน์; การสอนออนไลน์

Abstract

This Article aimed to study (1) To develop an appropriate online learning and teaching management model in the course of Human and Society, 2) to compare the learning achievement, and 3) to suggest guidelines for development of the learning and teaching management and the examination of the Human and Society Course to the first year students, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus. It was a mixed method by using a combination of qualitative and quantitative research. The research tools were questionnaire, interview form, and online test system. The key informants were 5 experts and 30 students. Data analysis was done by averaging, standard deviation, and content analysis.

The results were as follows:

1) It was found that the traditional teaching method i.e. studying in the classroom was still going on. The examination method was done by using a paper based test. The score calculation was late and also costing a lot of budget. Therefore, the online learning and teaching management system of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, was helpful in learning and teaching model. It could report exam results quickly.

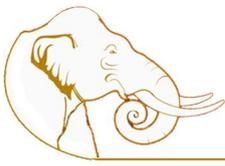
2) After studying by online learning and teaching model, students had higher learning achievement than before with statistically significance at .01.

3) The suggested guidelines were found that the campus should adapt the online learning and teaching management and the online examination to the suitable context of other academic courses, and the campus should also provide online system training course to develop the instructors and the students to be able to use the online system more effectively.

Keywords: teaching; online system; online teaching

บทนำ

ปัญหาและความสำคัญมีความสนใจในการพัฒนาระบบทดสอบออนไลน์ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีอยู่แล้วมาพัฒนาเพิ่มในจุดที่ยังต้องพัฒนา โดยทางผู้วิจัยได้นำรายวิชามนุษย์กับสังคม ในการทำการทดสอบประสิทธิภาพระบบทดสอบออนไลน์ เพื่อให้ระบบทดสอบออนไลน์สามารถตอบสนองผู้ใช้ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อใช้สำหรับการเรียนการสอนเปรียบเสมือนห้องเรียนเสมือนจริง มีบทเรียนออนไลน์เป็นของตนเอง ซึ่งมีประโยชน์แก่สถาบันมากมายทั้งด้านลดค่าใช้จ่าย ลดระยะเวลา รวมถึงด้านวัสดุอุปกรณ์และบุคลากรในการจัดสอบแต่ละครั้ง สามารถรองรับรูปแบบข้อสอบที่มีอยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบัน เพื่อให้ระบบทดสอบออนไลน์จะได้เป็นมาตรฐานในการเพิ่มประสิทธิภาพการทดสอบเพื่อวัดผลประเมินผลการเรียนของทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID 2019 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 – 2565 นับว่าเป็นเวลาค่อนข้างนานมากทำให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยา

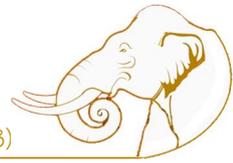

เขตสุรินทร์ ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติได้ ทำให้การติดต่อสื่อสาร การเรียนการสอนต่างๆ ดำเนินการไปได้อย่างยากลำบาก ตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ที่มุ่งเน้นให้จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม เพื่อให้สามารถดำเนินการเรียนการสอนให้ทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัยที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปได้ด้วยดี จึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ระบบออนไลน์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปศึกษาเนื้อหาได้ตลอดเวลา สามารถพูดคุยสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ตลอดจนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่จัดผ่านระบบได้ทุกที่ทุกเวลา ระบบออนไลน์เป็นระบบที่จัดสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ผู้เรียนสามารถเข้าไปทำการทดสอบได้พร้อมกันเป็นจำนวนมาก ประหยัดทรัพยากรในการจัดทำข้อสอบ เหมาะสำหรับคณาจารย์ทำการจัดสอบวัดผลจริงบนระบบ E-Testing เพื่อสะดวกในการประมวลผลระดับความรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว สามารถเรียนและสอบด้วยระบบออนไลน์ได้ในสถานที่ต่างๆ โดยมีการกำหนดระยะเวลา จำนวนครั้งในการสอบของผู้เรียนได้ และทราบผลการเรียนได้อย่างรวดเร็วผ่านระบบ E-Testing

ปัจจุบันการศึกษาได้กล่าวถึงบทบาทเทคโนโลยีสารสนเทศกับการศึกษาว่า สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instructor) ระบบสื่อประสม (Multimedia) ระบบสารสนเทศ (Information System) ระบบฐานข้อมูล (Data System) และระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นต้น จากผลกระทบของความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้รูปแบบหรือวิธีการจัดการศึกษารูปแบบเดิมคือการยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ เป็นการจัดการศึกษาในระบบเดิมซึ่งไม่ตอบสนองต่อการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง การจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องมีลักษณะที่เป็นระบบเปิดมากขึ้น ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต เน้นการศึกษาเป็นรายบุคคล เน้นเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นคุณธรรมและจริยธรรม ส่งเสริมนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจมากยิ่งขึ้น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วย สอนเป็นสื่อประเภทสองทาง (Two Way Communication) ซึ่งเป็นสื่อที่ผู้เรียนสามารถพิมพ์โต้ตอบ นอกจากนี้ในปัจจุบันยังสามารถสร้างสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Web base Instruction -WBI) ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา และไม่จำกัดจำนวนผู้เรียน (กิดานันท์ มะลิทอง, 163-164) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษารายบุคคลว่าเป็นการจัดการศึกษาที่พิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความต้องการ และความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนเรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจ ตามกำลังความสามารถของตน ตามวิธีการและสื่อการสอนที่เหมาะสม

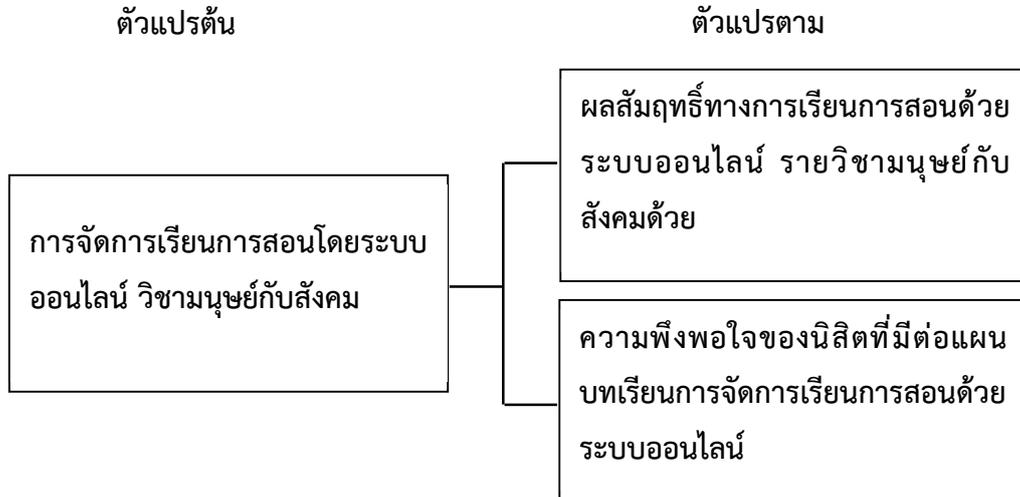
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการพัฒนาจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนดังนี้

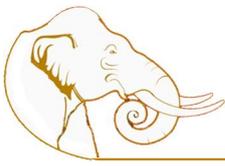
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่คือ นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ทุกคณะทุกสาขาวิชา ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชามนุษย์กับสังคม ภาคการศึกษาที่ 1/2564 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ จำนวนทั้งหมด 60 รูป/คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 คณะพุทธศาสตร์บัณฑิต ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชามนุษย์กับสังคม ภาคการศึกษาที่ 1/2564 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ จำนวน 30 รูป/คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 4 อย่าง คือ บทเรียนออนไลน์ แผนบทเรียน (มคอ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสำรวจความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบออนไลน์ ดังนี้

1. บทเรียนออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม เรื่องพื้นฐานของมนุษย์กับสังคม
2. แผนบทเรียน (มคอ 3) การจัดการเรียนรู้รายวิชามนุษย์กับสังคม เรื่องพื้นฐานของมนุษย์กับสังคม นิสิตชั้นปีที่ 1/2564 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนออนไลน์
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม เรื่องพื้นฐานของมนุษย์กับสังคม ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ข้อสอบเป็นการสอบด้วยระบบออนไลน์ จำนวน 60 ข้อ
4. แบบสำรวจความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบออนไลน์

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างบทเรียนออนไลน์

ในการสร้างบทเรียนออนไลน์ สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ผู้วิจัยจะดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1) การเตรียมการเบื้องต้น

ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้การเรียนออนไลน์ด้วยบทเรียนออนไลน์ สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ และเนื้อหาวิทยานิพนธ์กับสังคม เรื่องพื้นฐานของมนุษย์กับสังคม

2) การสร้างบทเรียนออนไลน์

2.1) วิเคราะห์จุดมุ่งหมาย

2.2) วิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ผู้เรียน และวิเคราะห์ภารกิจการเรียนรู้

2.3) กำหนดและเขียนวัตถุประสงค์

2.4) ออกแบบบทเรียน โดยแบ่งระดับเนื้อหา เพื่อให้สามารถดำเนินการสอนในเนื้อหาเรื่องนั้นอย่างชัดเจน

2.5) วิเคราะห์บทเรียนเพื่อกำหนดจำนวนกรอบการสอน

2.6) นำโครงสร้างด้านเนื้อหา เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และการสอน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา กรอบการสอนของบทเรียน และขั้นตอนในการเรียน

2.7) สร้างบทเรียนออนไลน์ด้วย ระบบคลังข้อสอบ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชามนุษย์กับสังคม

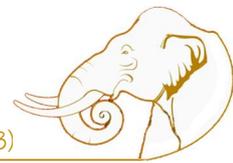
ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชามนุษย์กับสังคม แบบทดสอบเก็บคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง พื้นฐานของมนุษย์กับสังคม มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต (5 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566 และวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระ รายละเอียดของรายวิชา จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ลักษณะและการดำเนินการ การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนิสิต การประเมินผล ทฤษฎีการประกอบกรเรียนการสอน การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (มคอ.2)

2) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม เรื่องพื้นฐานของมนุษย์กับสังคม แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งต้องการได้ข้อสอบที่มีคุณภาพ ตามเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาและตัวชี้วัดแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อ ตรวจสอบความเหมาะสมและแก้ไขปรับปรุง ซึ่งมีการกำหนดค่าของคะแนน

3) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญวัดผล และ ประเมินผลจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และความสอดคล้องด้วยการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence)

4) นำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ปรากฏว่าแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชามนุษย์กับสังคมมีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์

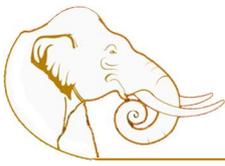
- 5) นำแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์ไปทดลองใช้กับนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ภาคการศึกษาที่ 1/ 2564 ที่เรียนผ่านมาแล้วจำนวน 30 ข้อ
- 6) นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าความยากง่าย (p) โดยเกณฑ์ความยากง่ายของข้อสอบกำหนดไว้ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 และวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r) โดยเกณฑ์ของค่าอำนาจจำแนกไว้ที่ 0.20 ขึ้นไป เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อสอบ
- 7) นำแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์แล้วไปใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ภาคการศึกษาที่ 1/ 2564 จำนวน 30 รูป/คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำไปใช้ในทดลองการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์

การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ และแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1) สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ เป็นแบบประมาณค่า ๕ ระดับ
- 2) นำแบบประเมินความพึงพอใจที่สร้างขึ้นไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ และการประเมินที่ถูกต้อง และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ IOC (Index of Item Objectives Congruence)
- 3) นำแบบประเมินความพึงพอใจมาทำการปรับปรุงให้เหมาะสม ตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ
- 4) นำแบบประเมินความพึงพอใจที่พร้อมใช้ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มทดลองที่ได้เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1/2564 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์เรียบร้อยแล้ว

แบบแผนการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) วางแผนและออกแบบ การดำเนินการสร้างเนื้อหาที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์
- 2) จัดทำบทเรียนออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม
- 3) คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกเป็นนิสิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 30 รูป/คน ซึ่งเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 1/2564
- 4) นำนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นิสิตชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาคการศึกษาที่ 1/2564 ทั้ง 30 รูป/คนมา ลองใช้บทเรียนการเรียนการสอนออนไลน์
- 5) สังเกตการณ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมและอาจารย์ผู้คอยให้คำแนะนำเป็นระยะ ๆ และนำข้อมูลมาสรุปผล หากมี ข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ผู้สอนนำผลมาปรับแก้ไข แล้วนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับ พฤติกรรมของนิสิต จนกระทั่งนิสิตมีการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบออนไลน์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด
- 6) นิสิตทำแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม เรื่อง พื้นฐานของมนุษย์กับสังคม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยมีวิธีการรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

- 1) วางแผนและออกแบบการดำเนินการสร้างเนื้อหาที่เหมาะสม
- 2) จัดทำบทเรียนออนไลน์
- 3) คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง และเลือกห้องที่อาจารย์

ผู้สอนสามารถนำบทเรียนมาทดสอบสอนได้ และครอบคลุมเนื้อหาให้มากที่สุด ทั้งหมดจำนวน 30 รูป/คน ซึ่งเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 /2564

4) นำนิสิตสาขาพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษา 1/2564 ทั้ง 30 รูป 1/คน มาลองใช้บทเรียนออนไลน์

5) สังเกตการณ์ การเรียนรู้ของนิสิตโดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมและอาจารย์ผู้สอนคอยให้คำแนะนำเป็นระยะ ๆ และนำข้อมูลมาสรุปผล หากมีข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไข อาจารย์นำผลมาปรับแก้ไข แล้วนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนผ่านระบบออนไลน์ของนิสิต จนกระทั่งนิสิตมีการพัฒนาทักษะคอมพิวเตอร์และเข้าใจระบบการเรียนด้วยระบบออนไลน์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

- 6) นิสิตทำแบบสำรวจความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยระบบออนไลน์

ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

1) เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ โดยการใช้สถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติทดสอบที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test แบบ Dependent)

2) เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติโดยการใช้สถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติทดสอบที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test แบบ Dependent)

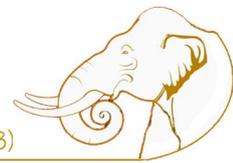
3) เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์กับวิธีสอนแบบปกติโดยการใช้สถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติทดสอบที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test แบบ Dependent)

4) นำผลการทำแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนมาหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

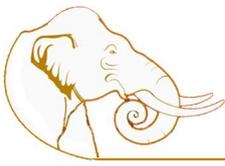
ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาวิจัยการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต ก่อนเรียน/หลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

เลขที่	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (N=30)	
	ก่อนเรียน (60)	หลังเรียน (60)
1	32	52
2	26	53
3	31	47
4	29	50
5	30	57
6	22	55
7	24	58
8	37	52
9	23	50
10	24	56
11	23	52
12	32	55
13	37	52
14	34	53
15	29	55
16	35	56
17	25	58
18	23	53
19	28	56
20	32	52
21	26	54
22	28	52
23	34	55
24	27	52
25	28	55
26	33	51
27	31	50
28	24	53
29	30	57
30	33	53
รวม	870	1604
ค่าเฉลี่ย	29.00	53.47
ร้อยละ	57.30	81.80

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ รายวิชามนุษย์ กับสังคม ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ระหว่างเรียนและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนจะมีค่า ที่ระดับ 57.30/81.80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

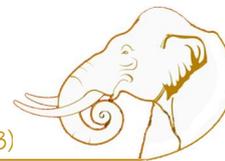
ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์

คะแนนสอบ	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	ค่า t
ก่อนเรียน (60)	30	29.00	4.378	75.80
หลังเรียน (60)	30	53.47	2.565	99.903

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 1 ระหว่างเรียนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ มีคะแนนสูงขึ้น และจากการทดสอบด้วยค่าของ (t-test) พบว่า คะแนนทดสอบระหว่างเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.00 และคะแนนทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 53.47 แสดงว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนโดยระบบออนไลน์ ทั้ง 5 ด้านโดยรวม ดังนี้

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ (N =35)			
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	เกณฑ์การประเมิน	ลำดับที่
		$\bar{x}$	S.D.		
1	ด้านการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์	4.74	0.49	มากที่สุด	1
2	การวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์	4.54	0.84	มากที่สุด	4
3	ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยระบบออนไลน์	4.35	1.05	มาก	5
4	การใช้งานระบบทดสอบออนไลน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุรินทร์	4.69	0.67	มากที่สุด	2
5	การรายงานผลของระบบทดสอบออนไลน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุรินทร์	4.67	0.57	มากที่สุด	3
รวม		4.60	0.22	มากที่สุด	

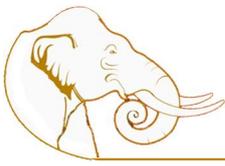
จากตารางที่ 4.3 พบว่า ความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ หลังการใช้การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ผลการประเมินโดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$), (S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ 1. ด้านการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$), (S.D. = 0.49) รองลงมา 2. การใช้งานระบบทดสอบออนไลน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$), (S.D. = 0.67) 3. การรายงานผลของระบบทดสอบออนไลน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$), (S.D. = 0.57) 4. การวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$), (S.D. = 0.74) และค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด ได้แก่ 5. ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยระบบออนไลน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$), (S.D. = 1.05)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ที่ค้นพบจะนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. บทเรียนออนไลน์ รายวิชามนุษย์กับสังคม เรื่องพื้นฐานของมนุษย์กับสังคม ได้ศึกษางานวิจัย การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาอัลกอริทึมเบื้องต้น เรื่อง การเขียนผังงาน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพบทเรียนออนไลน์วิชาอัลกอริทึม เบื้องต้น เรื่องการเขียนผังงาน และเพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนโดยใช้ บทเรียนออนไลน์เรื่องการเขียนผังงาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชา คอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบทดสอบ เพื่อหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน กับงานวิจัยของ กาญจนา รัตนธีรวิเชียร และแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งมีลักษณะเป็น แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนออนไลน์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.21 / 80.07 ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/ 80 และนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับดีมากด้านเนื้อหาโดยมีค่าเฉลี่ย รวมเท่ากับ 4.91 ระดับดีมากด้านการออกแบบสื่อมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.91 และระดับดีมากด้าน ประสิทธิภาพการสอน มีค่าเฉลี่ยรวม 4.78

2. ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 1 ระหว่างเรียนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ มีคะแนนสูงขึ้น และจากการทดสอบด้วยค่าของ (t-test) พบว่า คะแนนทดสอบระหว่างเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.00 และคะแนนทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 53.47 แสดงว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต ก่อนเรียน/หลังเรียน กับงานวิจัยของ นิลบุล ทองชัย โดยการใช้การสอนรูปแบบปกติร่วมกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์อีเลิร์นนิ่งของรายวิชา กลุ่ม ตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนและเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับวิทยาการคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นรายวิชาในหลักสูตรของสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จนครบ กระบวนการตลอดภาคการศึกษาที่ 1/2556 จำนวน 21คน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียน (= 66.51 , S.D. =18.26) สูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียน (= 33.21,S.D. = 14.14) เฉลี่ยที่ 33.30

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความสอดคล้องกับผลการเรียนตลอดภาค การศึกษาที่นักศึกษาแต่ละคนได้ ($r = 0.911$ sig. = .000)

3) พึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนโดยระบบออนไลน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ หลังการใช้การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ผลการประเมินโดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$), (S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ 1. ด้านการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$), (S.D. = 0.49) รองลงมา 2. การใช้งานระบบทดสอบออนไลน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$), (S.D. = 0.67) 3. การรายงานผลของระบบทดสอบออนไลน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$), (S.D. = 0.57) 4. การวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$), (S.D. = 0.74) และค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด ได้แก่ 5. ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยระบบออนไลน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$), (S.D. = 1.05)

สรุปผล

ผลการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์การสัมภาษณ์การเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

1. จากการสัมภาษณ์สภาพการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์และการสอบวัดผลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ นิสิตชั้นปีที่ 1 จากผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและการสอบวัดผลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ผู้บริหารสำนักวิชาการ (ทะเบียนและวัดผล) จำนวน 1 รูป/คน ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จำนวน 2 รูป/คน ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต จำนวน 1 รูป/คน ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จำนวน 1 รูป/คน จำนวน 5 คน โดยผลการวิเคราะห์สรุปผล ใน 6 ประเด็นคำถาม จากเครื่องบันทึกเสียง และข้อมูลจากการที่ได้จัดบันทึก

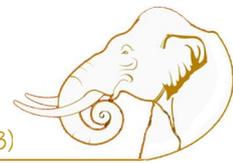
2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน/หลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ รายวิชามนุษยกับสังคม เรื่องพื้นฐานของมนุษย์กับสังคม ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ที่มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80

3. ผลวิเคราะห์ความพึงพอใจของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ หลังการใช้การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ผลการประเมินโดยรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$), (S.D. = 0.22)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

11. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ควรมีการระดมความคิดเห็นจากนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ บุคคลที่มีองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มาแลกเปลี่ยนเพื่อปรับปรุงระบบให้สมบูรณ์

1.2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ควรมีการอบรมให้ความรู้ คณาจารย์ ผู้สอน และนิสิต จากผู้เชี่ยวชาญในด้านระบบออนไลน์ ให้สามารถใช้งานระบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ระบบทดสอบออนไลน์เป็นระบบใหม่ที่ยังต้องพัฒนาให้เข้ากับบริบทของมหาวิทยาลัยในด้านการการเรียนการสอนและการสอบในรายวิชาอื่น ๆ เพิ่มเติม หรือมีการออกแบบระบบที่มีลูกเล่นที่แปลกใหม่ออกไป เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

2.2 การนำสื่อมาจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ควรมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านสื่อ สถานที่ โดยเฉพาะระบบอินเทอร์เน็ต

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

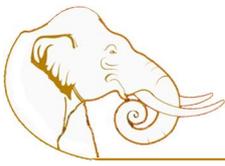
3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ระบบทดสอบออนไลน์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

3.2 ควรมีการวิจัยกระบวนการพัฒนาบุคลากรการใช้ระบบทดสอบออนไลน์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

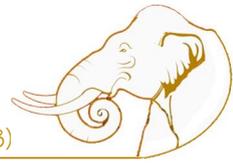
3.3 ควรศึกษาโปรแกรมที่หลากหลาย เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2534). เอกสารเพื่อการพัฒนาหนังสืออันดับ 1 การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : การศาสนากรมการศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ กรมศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือประจำชั้นและที่ปรึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กฤช อินทรโกเศศ. (2538). ศึกษาลักษณะและความสามารถในการให้บริการของโครงการระบบ รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในเขตกรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญา บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กฤช อินทรโกเศศ. (2538). ศึกษาลักษณะและความสามารถในการให้บริการของโครงการระบบ รถไฟฟ้าขนส่งมวลชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญา บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2550). E - Instructional Design. วิธีวิทยาการออกแบบการเรียนการสอน อิเล็กทรอนิกส์. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ซัชสันต์ จันทร์เรืองฤทธิ์. (2559). ระบบประเมินความรู้ผ่านเครือข่าย (e-Testing) กรณีศึกษาคลังข้อสอบ สนับสนุนการสอบใบประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม. ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- ซัชสันต์ จันทร์เรืองฤทธิ์. (2559). ระบบประเมินความรู้ผ่านเครือข่าย (e-Testing). กรณีศึกษาคลังข้อสอบ สนับสนุนการสอบใบประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม.

- ดวงกมล สีนเพ็ง. (2551). การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เต็มดวง เจริญสุข. (2532). การบริหารบุคคลภาครัฐ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2535). การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้การสอน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : B&B.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2537). พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. (2531). การวัดทัศนคติ. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภิญโญ สาร. (2517). การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2553). คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ดี ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : เทียนวัฒนาพริ้นท์ติ้ง.
- วลัย อศรางกูร ณ อยุธยา. (2553). หน่วยที่ 2 การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา. ประมวลชุดสาระชุดวิชาการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้สังคมศึกษา หน่วยที่ 1-5. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- วิจิตร อาวะกุล. (2540). การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. สานต่อที่ท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เซ็นเตอร์ดีสคัฟเวอร์ จำกัด.
- วีรตี วงษ์อนุสาสน์. (2559). การสร้างข้อสอบ-แบบสอบถามด้วย Google Form. กองเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานอธิการบดี. มหาวิทยาลัยมหิดล Content vol.33. (ฉบับที่ 33). ประจำเดือนกรกฎาคม.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2549). การวัดผลการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กทม. : ประสานการพิมพ์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริวรรณ ศรีหพล. (2543). หน่วยที่ 4 การจัดระบบการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา. เอกสารการสอน ชุดวิชาการสอนสังคมศึกษา หน่วยที่ 1- 7. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุนธ์ ภูริเวทย์. (2542). การออกแบบการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2535). การจัดการเรียนรู้แบบเผชิญสถานการณ์. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด.
- สุรีย์ กาญจนวงศ์. (2541). จิตวิทยาการมุ่งใจเพื่อการบริหาร. ความคิดพื้นฐานและความต้องการพื้นฐานของมนุษย์. ในเอกสารประกอบการบรรยาย วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2541, 1 – 4 กันยายน พ.ศ. 2541 ณ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อ้อยทิพย์ ผลเพิ่ม. (2551). เรื่องการสร้างชุดการสอนวิชาพระพุทธศาสนา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- อิทธิเดช น้อยไม้. (2560). หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัท โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

เอี่ยมพร นาคสุขศรี. (2564). ความคาดหวังของผู้รับบริการต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ สำนักงานที่ดิน จังหวัดตราด. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.